

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausuttu lausuntopalvelussa 29.4.2026

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä

Suomen Punainen Risti pitää esityksen keskeisiä tavoitteita hyvinä ja kannatettavina.

Suomen Punainen Risti on viranomaista tukeva julkisoikeudellinen yhteisö, jonka tarkoituksesta ja tehtävistä säädetään laissa ja asetuksessa Suomen Punaisesta Rististä (SPR-laki 238/200 ja -asetus 827/2017), joiden mukaan järjestön tehtävänä on mm. tukea ja avustaa viranomaisia kaikissa olosuhteissa ihmisten auttamiseksi sekä pelastaa ihmishenkiä kotimaassa ja ulkomailla. (SPR-asetus 2§). Järjestön tehtävänä on toimia kaikissa oloissa, myös aseellisten selkkausten aikana, ja sen viranomaista tukeva humanitaarinen rooli on lainsäädännössä tunnustettu.

Esityksessä siviilipalvelus kytkettäisiin vahvemmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin sekä julkisen hallinnon varautumista, valmiutta ja jatkuvuudenhallintaa turvaavaan työhön.

Jotta siviilipalvelus parhaalla mahdollisella tavalla tukisi varautumista ja valmiutta siviilipalvelusvelvollisten osaamista tulee lisätä paitsi viranomaisten varautumiseen liittyvistä tehtävistä, erityisesti siitä, miten he voivat ylläpitää osaamistaan siviilipalveluksen päätyttyä. Käytännössä useimmille tämä tarkoittaa valmiuden ja varautumisen vapaaehtoistoimintaa. Olisi siksi perusteltua, että koulutusjakson pidentyessä panostettaisiin erityisesti tähän kokonaisturvallisuusmallin osaan.

Valmiuden ja varautumisen vapaaehtoistoiminnan entistä laajempaa sisällyttämistä koulutusjaksolle tukee myös hallituksen esitykseen sisältyvä esitys, että siviilipalvelusta suorittavien ja sen suorittaneiden käytettävyyttä viranomaisten tukena erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa laajennettaisiin. Näitä tehtäviä hoidetaan nykyisellään laajasti vapaaehtoisvoimin olemassa olevan tukirakenteen kautta, mutta poikkeusoloissa toiminta kytkeytyy viranomaisjohtoisesti järjestettyihin kokonaisuuksiin. Jatkokehityksessä tulee selvittää, miten siviilipalvelusvelvollisten reservi voidaan kytkeä osaksi olemassa olevia hälytysjärjestelyitä ja koulutuskokonaisuuksia niin, että se tukee parhaalla mahdollisella tavalla viranomaisten avuntarpeita. Näitä kokonaisuuksia, kuten esimerkiksi ensihuoltoon, ensiapuun tai evakointeihin liittyviä koulutuksia, voidaan myös sisällyttää pidempään koulutusjaksoon.

Samalla on tärkeää huolehtia siitä, että järjestelmän jatkokehitys rakennetaan yhteistyössä nykyisten varautumis- ja hälytysjärjestelmien sekä niitä ylläpitävien toimijoiden kanssa. Näin vältetään päällekkäiset rakenteet ja varmistetaan, että siviilipalvelusvelvollisten osaaminen voidaan ohjata nopeasti ja tarkoituksenmukaisesti sinne, missä viranomaisten tuen tarve on suurin. Tämä edellyttää selkeitä vastuita, yhteensopivia toimintatapoja sekä riittävää koulutuksen ja harjoittelun jatkuvuutta myös palveluksen jälkeen.

Hallituksen esitysluonnoksessa on lisäksi esitetty, että siviilipalveluksen reservin sotilaallisten poikkeusolojen aikaista palvelusta koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin muun muassa kytkemällä siviilipalveluksen reservin palvelus valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin ja varmistamalla, että sotilaallisten kriisien aikana palveluspaikkana voisivat toimia kaikki sellaiset organisaatiot, joilla voisi olla väestönsuojeluun liittyviä vastuita. Koulutuksen tulee siksi antaa valmiudet humanitaarisen auttamistyön käytännön järjestelyihin ja koordinointiin silloin, kun toimintaa toteutetaan osana viranomaisten johtamaa kokonaisuutta, tai esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin tehtävissä poikkeusoloissa.

Esimerkiksi Ukrainan kokemusten pohjalta voidaan sanoa, että Suomen Punaisella Ristillä olisi sotilaallisten poikkeusolojen aikana merkittävä rooli viranomaisten tukena väestönsuojelun eri osa-alueilla, mukaan lukien pelastustoimi, evakoinnit, tilapäismajoituksen järjestäminen, ensiapu sekä

mahdollisesti konfliktissa kuolleista huolehtiminen. Laissa tulee siksi säilyä mahdollisuus siihen, että myös Suomen Punainen Risti julkisoikeudellisena yhteisönä säilyy mahdollisena poikkeusolojen aikaisena palveluspaikkana, kuten esityksessä on esitetty.